

dijaštvo v Pazinu italijanskim Salezijancem. Dr. Laginja in predsednik dij. podpor. društva sta trdila, da zadobita polno dobrot za slovansko ljudstvo in še posebe dovoljno število ljudskih šol, samo da bo novi deželni red od deželnega zbora potrjen in sankcioniran. Že je preteklo leto, kar so se izvršile deželnozbornske volitve po novem redu, a kaj sta Slovanom pridobila? Mi ne vidimo in ne čujemo drugega kot to, da ne bo še šest let v Istri občinskih volitev samo zato, ker se boje Italijani, da bi padlo vodstvo nekaterih občin v slovanske roke. S tem sta dosegla, da se bodo vršile občinske volitve še šest let tudi v matarijski občini, kjer jih ni bilo že šest let. Matrijski župan bo z njima zadovoljen. Iz hvaležnosti bo gotovo priporočal „Pravo našo slovo“, ako se dobi še kakšen Krstić, da jo bo izdal. Najbrž jima taki moške ugajajo in zato sta zadovoljna, da bodo odgojevali slovansko dijaštvo v Istri italijanski Salezijanci.

In koliko ljudskih šol sta pridobila? Nobene!

Ciril-Metodova družba mora vzdrževati ravnotako kot prej slovanske ljudske šole, ako nečemo, da nam Lega nazionale ne pograbi slovanskih otrok vsaj v glavnih krajih. Iz tega je razvidno, da so nas Italijani oeciganili ob sklepanju kompromisa zaradi deželnega reda in najbrže je nekaj takega tudi sedaj ob sklepanju pogodbe z italijanskimi Salezijanci. Naj dr. Laginja zaklinja kakor hoče, če ima on mirno vest, mi je nimamo in zaraditega bomo še kdaj govorili o tem. Mi smo že povedali, da vemo, da je pomanjkanje slovanske duhovščine v Istri, a tudi vemo, da je bolje, ako je v župniji en sam pravi narodni in pobožen duhoven, kot deset narodno indiferentnih, ki navadno pozabijo tudi dolžnosti svojega stanu.

Dalje trdi list „Zarja“ v Trstu, da je dr. Laginja zagovarjal v svojem govoru škofo. To je tudi prava klerikalna laž in čudimo se, da je ni zavrnil dr. Laginja, zakaj ako bi dr. Laginja zagovarjal škofa Flapa in škofa Nagla, bi to pomenilo, da tudi dr. Laginja sovraži slovansko narodnost v Istri. Mi imamo toliko zaupanja in spoštovanja v dr. Laginjo, da bi mu ne podtikali tega. Dr. Laginja je zagovarjal končno škofa Mahnič in je edino povedal, da je bil edini izmed istrskih škofov, ki se je potegnil za slovansko liturgijo v Istri. Mi priznavamo radi škofu Mahniču to zaslug, a še nismo zaradi tega prepričani, da bi morali slepo ubogati vse, kar on želi. Mi vemo, da je bil tudi Marka Pohlina naroden Slovec, a tudi vemo, da nam je s svojimi knjigami več škodoval kot koristil.

Še nekaj istrskemu učitelstvu! Kje si bilo, ko so razni klerikalci nabirali pooblastila? Vemo, da nisi imelo na razpolago 5000 K, a vemo pa, da si bilo lahko dalo narodu pojasnilo, kaka nevarnost preti hrvaškemu gimnaziju v Pazinu?

Si li mogoče tudi ti prepričanja, da bodo rešili slovanski narod v Istri Salezijanci, ali si že upreglo svoj vrat v klerikalni jarem? Če je to, potem se lahko zgleduješ na Kranjskem, kaj imaš potem pričakovati. Pripravili so na Kranjskem do tega, da so dva ljudskošolska in eden srednješolski učitelj izdali v deželni

so pač „altri paesi, altri costumi. Meni bi tudi ne bilo „nasprotno“ kaj tacega, pa človek more in sme živjeti le to — kar ima.

Vendar na Kranjsko jaz bi ne šel — tu sem kolikor toliko zadovoljen. No zdaj so nam naši „deželni očetje“ tudi priložili stotak na leto, to je tudi nekaj. Mogoče, da me pa tudi čaka — kaka druga sreča.

Pri meni vse po starem, „novega“ nič. Skladam pa le malo, me je prešlo veselje do dela, ker vidim, da je vse zastoj. Slovenci ne znajo ceniti delavcev, ako jih ni, jadikujejo, če se pokažejo, jih pa prezirajo.

O pustu smo imeli v Nabrežini dve lepi veselici. A tudi v Devinu sem „stolkel“ veselico, ki je bila jako všeč — pomisli v tem lahonskem gnezdu — slovanska beseda! Epur si muove.

S prih. šol. letom pride sem i učiteljica, ter dobimo tako dvorazrednico z ital. in slovanskim poukom. Take so razmere in potrebe v Devinu.

Piši kaj pogostejše. Pozdrav!

Tvoj

H. Volarič.

D. 2./3. 94.

zbornici v Ljubljani svoj stan; prelomili so Slomškarijem dano besedo in veruj, da so taki moške sposobni o prvi priliki izdati svoj narod. Zato, učitelstvo, zbudi se in nastopi edino kot en mož za svoj narod in svoj stan! Delaj in skrbi, da bo narod spoznal, kje ima svoje prave prijatelje in da ne bo nikdar zaupal odgoje svoje mladine Italijanom, potem naj so ti Salezijanci ali kaj drugega!

## Nujna prošnja.

Naše uredništvo nujno potrebuje fotografijo pokojnega Mateja Močnika, bivšega urednika „Učit. Tov.“ — Prosimo tistega, ki to fotografijo ima, naj nam jo takoj pošlje. Vrnemo mu jo v kratkem času. Uredništvo „Učiteljskega Tovarisha“.

## Prof. dr. Drtina za varstvo manjšin in manjšinske šole.

Predminolo nedeljo so imeli češki starši XII. dunajskega okraja zborovanje, na katerem je govoril tudi znani češki profesor in poslanec dr. Drtina. V XII. okraju so namreč nasilno dali zapreti češko šolo. Zborovanje sklicano po socialnodemokratski organizaciji, se je pospelo v impozantno manifestacijo proti nemškemu nasilju.

Profesor dr. Drtina je izrekel socialnodemokratskim poslancem v deželnem zboru nižje-avstr. zahvalo na njihovem nastopu za narodno pravičnost. Govornik je govoril proti predlogu Kolisko-Axmann, proti dvoličnemu vedenju vlade, proti jezikovnim načrtom za deželne zbornice v alpskih deželah ter je protestiral zlasti proti nezaseščenemu pojavu, da so se ti jezikovni načrti pripravljali ob dejanskem sodelovanju in patronanci vlade. Samosvojnost naroda se ne daja vezati na kako določeno ozemlje in tvori sestaven del državljanске pravice modernega človeštva. Podlaga narodnostne pravice, ki jo moramo ravno v Avstriji ustvariti, tvori varstvo manjšin in pred vsem uveljavljanje državnega zakona o manjšinskih šolah, ki naj bi jih ustanovljala in vzdrževala država. Govornik je opozarjal na interesantno dejstvo, da je država v Trstu, Pulju in Galiciji ustanovila manjšinske šole in jih vzdržuje za — Nemce!

## Lahi za Schulverein.

Slovenci, ki so se udeleževali volitve v laški splošni kuriji na Goriškem, so lahko opazili, kako intenzivno se je udeleževala nemška kolonija, ki je glasovala za laške liberalce. Kar je nemškega v Gorici — razni železniški in drugi uradniki in profesorji — se je kar pehalo za laške liberalce.

Mi smo to opazovali, in nekam čudno se nam je dozdevalo, ko smo videli celo take nemške obraze, ki jih navadno ni videti o takih prilikah. No, končno je vsa stvar pojasnjena.

Faiduttijevo glasilo je iztaknilo, da je goriški magistrat kupil nemške gla-

## II.

(Kratka vsebina: Zadnje njegovo delo „Slov. pesmi“. D. 30./7. 94.)

Dragi Janko!

Imam mnogo delo — največ z muziko. Izdal sem sedaj nov zvezek svojih skladb: na-dejam se da bodo glasb. občinstvu ugajale. A prav imaš: Več dobiš Ti s „pisarjenjem“ nego jaz „za note“. Prosim Te, da spišeš za Popotnika „oceno“ in da me prav močno močno priporočiš. Da bi le imel dovolj naročnikov! Delo me stane (400 iztisov) čez 110 fl. — res lepo urejeno, a razmeroma tudi ni drago. Piši v Popotnika prihodnjo številko med drugim:

Skladbe se naročajo pri g. H. Volariču, učitelju v Devinu (Duino) pri Trstu. — Cena zvezku je s pošto 85 kr. Naročnina pošiljaj se naprej.

Nadejam se, da mi željo izpolniš! V Gorici se v zborovanju vidiva. Sicer pa, če prideš kaj v dotik z učitelstvom ali kom drugim, priporoči me — vse pride prav. Pozdrav od obeh obema!

Verni Tvoj

H. Volarič.  
(Dalje.)

sove s tem, da je dovolil tik pred volitvami za šolo Schulvereina znesek 200 kron! Kakor se vidi, je možno kupiti goriško nemštvo s prav malim denarjem, dočim sta Bombig in Venier ponujala v Ajševici za par slovanskih glasov kar cel vodovod in ulično rasvetljava! To je lepo prepričanje!

## Zimska kmetijska šola na Grmu.

S preuredbo kmetijske šole na Grmu so se strokovni izobrazbi naših kmetijskih mladeničev odprla vrata na stečaj. Sedaj se ne more nihče več izgovarjati, da se šola premalo ozira na potrebe raznih naših krajev. Pogoji šolanja so tako ugodni, da obiskujejo šolo lahko Dolenjci in Notranjci iz vinorodnih krajev, kakor tudi Gorenjci in drugi deželani iz živinorejskih in poljedelskih krajev. Za vse je skrbjeno. Za kmetijske sinove iz vinorodnih krajev se je uvedla letna šola, za vse druge pa zimska šola, tako, da ustreza s to svojo uredbo vsem potrebam kranjskih gospodarjev.

Najvažnejši korak za napredek strokovne izobrazbe našega ljudstva se je napravil s tem, da se je uvedla zimska šola. Koliko kmetijskih mladeničev, ki so pouka potrebni in željni, pohaja pozimi doma brez vsakega dela! Koliko zlatega časa se izgubi s tem za stanovsko izobrazbo!

Vsem tem mladeničem je treba strokovnega pouka, da se pripravijo za svoj poklic! Vsem tem se nudi sedaj na Grmu zlata prilika, da se praktično izuče v živinoreji, v mlekarstvu, v porabi in pripravi raznih krmil, v ravnanju z gnojem, v napravi gnojišč, v porabi umetnih gnojil, v izboljšanju hlevov, v perutinarstvu itd. Saj je zimski čas najugodnejši čas, da se učenci praktično vadijo v vseh teh stvareh.

Kmetijska šola na Grmu bi morala biti odslej vsako leto polna zimskih učencev in samih sinov, ki so namenjeni za dom. Prednosti zimskega šolanja so namreč dandanes tako velike, da bi jih ne smel prezreti noben gospodar, ki mu je na tem, da se sin nekoliko bolj izuči in bolj pripravi na kmetijski stan, kakor se je sam pripravil. Ne le da se vrši ta pouk pozimi, torej v času, ko je najlepša prilika za pouk kmetijske mladine in ko se kmetijski sin najlažje odtrga od hiše, ampak zimska šola je tudi najcenejša. Zimska šola traja dve zimi po 5 mesecev, od novembra do konca marca, skupaj torej 10 mesecev. Z mesecem aprilom gredo učenci domov, da pomagajo pri očetovem gospodarstvu. Ravno s to uredbo so se te šole tako priljubile, ker se v resnici ozirajo na potrebo domačega gospodarstva in gredo kmetu najbolj na široko. Velika ugodnost je tudi to, da je za obisk te šole določenih 20 štipendij po 150 kron za vsak tečaj.

Velike so tedaj prednosti in ugodnosti zimskega šolanja in zato opozarjamo naše gospodarje na to novo preosnovo šole, s katero je obisk šole izdatno olajšan in se tudi raznim potrebam kranjskih kmetovalcev veliko bolj ustreza kakor dosedaj. Obrabamo se obenem pa tudi na vse tovarise, ki so prijatelji kmetijskega šolstva, z nujno prošnjo, da opozarjajo naše gospodarje na prednosti zim-ske šole.

## Iz naše organizacije.

### Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj zboruje v petek, 19. novembra t. l., v Celju v okoliški šoli po sledečem vzporodu:

1. Petje.
2. Zapisnik.
3. Dopisi.
4. Društvene zadeve in nasveti.
5. Poročilo: a) Zavezinega zborovanja v Mariboru, b) Lehrerbundovega v Gradcu.
6. Eventualno predavanje.
7. Slučajnosti.

Zborovanje se začne 1/4 čez 11. uro dopoldne, da se ga lahko udeleže vsi tovarishi, ki bi bili navzoči pri eventualni šol. maši.

K točni in obilni udeležbi vabi

odbor.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico bo zborovalo dne 11. t. m. ob pol 11. uri v Narodnem domu.

- Vzpored:
1. Dopisi.
  2. Razna poročila.
  2. Predlogi in nasveti.

Ob 10. uri bo odborova seja. Na mnogostevilno snidenje.

Odbor.

Sevniško-brežiško učit. društvo ne zboruje ta mesec, kakor se je bilo določilo pri zadnji skupščini, ampak šele prvo nedeljo meseca decembra. Vzporod se objavi pravočasno.

Odbor.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo ima svojo glavno skupščino v nedeljo, dne 7. novembra 1909, na Ljubnem v tamošnji šoli točno ob pol 11. uri dopoldne.

Vzpored:

1. Nagovor predsednikov.
2. Zapisnik in dopisi.
3. O skupščini „Zaveze“ v Mariboru.
4. O „Lehrerbundovem“ zborovanju v Gradcu. Poroča tov. Šijanec.
5. Društveno stanje in delovanje v l. 1909.
- a) Tajnikovo poročilo.
- b) Blagajnikovo poročilo.
- c) Socialni odsek.
6. Volitev treh pregledovalcev računov.
7. Volitev odbora.
8. Volitev socialnega odseka.
9. Slučajnosti.

K mnogobrojni udeležbi vabi

odbor.

### Istra.

Slovensko učiteljsko društvo v Istri „Tolminskemu učit. društvu“.

Bratsko društvo! Žalost in toga sta napolnila naša srca, ko smo doznali o tragični, grozni smrti tov. Jožefa Tavša. Preminul je v strašnem prepadu 2 m globoko v vodi.

O, ti nemila usoda, o ti neizprosna, nikdar sita tatca: smrt! Oropala si naš voj za enega moža, ki je šele prišel živeti. Ugrabila si ga na poti, vračajočega se od svojega tovarisha! Obiskal je v Lazu sotrpina, da se z njim porazgovori o naših tožnih dneh, da se z njim malo razveseli in pozabava po svojem trudopolnem in mučnem delu ter tako vsaj hipno pozabi na „udobnosti“, ki mu jih nudi njegov stan v krških tolminskih gorah.

Poslovivši se od Tebe, laški tovariš, je gotovo zaklical: „Na snidenje!“ Trdno je bil uverjen, da se to zgodi čimprej. A groza! Usoda je bila njemu nemila in ni dopustila mu sestati se s komurkoli od nas njegovih bivših sotrpinov; spotoma mu je bila prestržena nit življenja! Zopet groza! V strašnem prepadu v 2 m globoki vodi, borečemu se s smrtjo je moral žalostno umreti.

Obupan, od vseh ločen, popolnoma sam je izdihnil svojo dušo naš in Vaš Jože! Kdo mu je zatnil oči, kdo ga tolažil v poslednjih hipih? Nihče drugi kot hladna voda in črna noč! Ni bilo matere ne očeta, ni bilo znanca in sploh nikogar, ki bi ga tolažil in bodril v zadnjem boju s smrtjo. Sam, čisto sam je umrl.

V najlepši mladeniški dobi je zapustil Vaše vrlo društvo, zapustil nas kolege v obupnem, a v končno zmago gotovem boju za naše pravo, ki nam pristoja po božji in človeški postavi. Izginil je nepričakovano iz naših vrst, dasiravno nerad, a zaman moledovati... njega ni več med živimi.

Z izgubo pok. tov. Tavša se je zmanjšalo naše število za enega moža, zmanjšalo se je Vaše društvo za enega člana. Ta izguba pa naj ne brdi naš obup, temveč: vsak podvoji svoje sile, da nadomestimo to, kar nam ugrablja neizprosna smrt, ter da premagamo to, kar nam dan za dnem provzroča nezavednost raznih naših...

Sedaj pa:

Dragi Tolminci, vrli tovarishi! Na tragični izgubi tovarisha Tavša žaluje in sočustvuje z Vami ves učiteljski stan, med katerega spadamo i mi Istrani. Da Vam pa pokažemo resnično in odkritosrečno sožalje, je sklenil odbor „Slovenskega učiteljskega društva v Istri“ v svoji seji, vršeči se dne 5. pret. m. pri Čezarjih, na predlog tajnika tov. Bertoka ml. izreči Vam tem potom sledeče:

Slavnemu učiteljskemu društvu tolminskega okraja izreka podpisani odbor najiskrenejše in najglobokejše sožalje na občutni in tragični izgubi pok. tov. Jožefa Tavša.

Tebi pa, dragi Jože: Večnaja Ti pamjat!

Odbor

„Slovenskega učiteljskega društva v Istri.“

## Srednješolski vestnik.

\*\* Vsenemški furor na tržaški c. kr. državni gimnaziji. Že dolgo se ni naša javnost bavila s kričečimi razmerami, ki vladajo na tem c. kr. zavodu. Mislili smo že, da se po odhodu Swide, značnega „prijatelja“ Slovencev in slovensčine v pokoj, razmere na tem zavodu korenito izpremenile. Motili smo se. Prišel je njegov naslednik dr. Kauer, goreč pristaš vsenemške ideje. Ni torej čudo, da je podrejenim mu profesorjem zrastel tudi njihov vsenemški grebenček. V duhu že vidijo, kako mati Germanija izteza svoje grabljive roke tudi po našem Trstu, kako vihra že nad tem mestom vsenemška zastava; in zaradi tega so postali jako pogumni, kar dokazuje nastopni dogodek: